

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Морфологія українських південнобессарабських говірок

освітній ступінь бакалавр

галузь знань 01 Освіта

спеціальність 014 Середня освіта

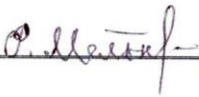
предметна спеціальність 014.01 Українська мова і література

освітня програма Середня освіта: українська мова і література

тип дисципліни вибіркова

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

 Р. М. Мельникова

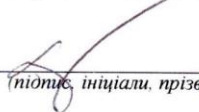
РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української мови та літератури
протокол № 7 від 20.12.2019р.

Завідувач кафедри А. О. Колесников
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету
української філології та соціальних наук

 І. Б. Циганок
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

Колесников А. О., д. філол. н., завідувач кафедри
української мови та літератури

Рецензенти програми:

Гриценко П. Ю., д. філол. н., професор
Інститут української мови НАН України

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	26	-
Модуль: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	Лабораторні заняття:	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3	Семінарські заняття:	
Семестр: 5	22	-
	Консультації:	
Тижневе навантаження (год.):	Індивідуальні заняття:	
- аудиторне: 4		
- самостійна робота: 4		
Форма підсумкового контролю: залік		
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	-

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Морфологія українських південнобессарабських говірок» – морфологічний рівень українських новожитніх говірок полімовного ареалу межиріччя Дністра і Дунаю.

Метою викладання навчальної дисципліни «Морфологія українських південнобессарабських говірок» є: розвинути інтерес студентів до вивчення територіальних варіантів державної мови; поглибити знання майбутніх філологів з морфології української мови; ознайомити з основними відмінностями українських південнобессарабських говірок на морфологічному рівні; підготувати майбутніх учителів української мови до педагогічної діяльності в ситуації тісного контактування носіїв різних українських діалектів.

Передумови для вивчення дисципліни: ділова українська мова та основи академічного письма, сучасна українська літературна мова, вступ до слов'янської філології.

Міждисциплінарні зв'язки: історія України, фольклор, історія української мови, історія української літератури, вступ до мовознавства.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати такі результати навчання:

1. Знання:

- основні поняття курсу;
- особливості та наукова інтерпретація морфологічного рівня українських говірок;
- методи збирання і дослідження діалектного морфологічного матеріалу;
- відмінності українських південнобессарабських говірок на морфологічному рівні.

2. Уміння:

- аналізувати різні джерела вивчення морфології говорів;
- здійснювати морфологічний аналіз зразків діалектної мови як у давніх, так і в новіших

записах;

- встановлювати генезу і динаміку діалектних морфологічних явищ української мови;
- аналізувати місцеві записи, зроблені студентами чи викладачами за допомогою звукозаписувальної апаратури для виявлення помилок, зумовлених діалектним оточенням;
- визначати можливі види роботи для усунення діалектних помилок;
- виявляти й аналізувати діалектизми у творах художньої літератури, зокрема у тих, що вивчаються в школі.

3. **Комунікація:**

- використовувати набуті знання у професійному спілкуванні;
- співпрацювати з носіями різних українських діалектів.

4. **Автономність та відповідальність:**

- відповідати сучасним вимогам до організації навчального процесу в основній школі, поширювати кращий досвід професійної діяльності;
- виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків;
- переглядати результати власної праці та визнавати власну відповідальність за свої вчинки.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1.	Тема 1. Діалектна морфологія як наука і навчальна дисципліна	6	2	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
2.	Тема 2. З історії вивчення морфології українських говорів	6	2	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
3.	Тема 3. Сучасні дослідження з діалектної морфології	6	4	2	-	-	10	-	-	-	-	-	-
4.	Тема 4. Українські південнобессарабські говірки: історія та сьогодення	6	4	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
5.	Тема 5. Частини мови та граматичні категорії в українських південнобессарабських говірках	6	4	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
6.	Тема 6. Частини мови та граматичні категорії в українських південнобессарабських говірках	6	4	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
7.	Тема 7. Методи і прийоми опису морфології українських	6	4	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-

	<i>південнобессарабських говірок</i>													
8.	Тема 8.	<i>Динаміка морфології українських південнобессарабських говірок</i>	6	2	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Проміжний контроль			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом:			48	26	22	-	-	72	-	-	-	-	-	-

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Діалектна морфологія як наука і навчальна дисципліна. Діалектна морфологія як навчальна дисципліна. Предмет і завдання курсу. Діалектна і літературна морфологія української мови: інтегральне та диференційне. Значення дослідження морфології українських діалектів. Джерела вивчення морфології територіальних діалектів – жива народна мова, фольклорно-етнографічні записи.

Тема 2. З історії вивчення морфології українських говірок. Перші відомості про морфологію говірок української мови (О.Павловський, О. Шафонський). Морфологічні ознаки говірок у перших класифікаціях українських діалектів (М. Максимович, І. Вагилевич, Я. Головацький). Значення праць О.О.Потебні для розвитку української діалектної граматики. Місце морфологічних рис українських говірок у працях О. Соболевського, А. Кримського, В. Ганцова, І. Зілинського. Значення діяльності московської діалектологічної комісії. Відомості з морфології українських діалектів у працях І. Г. Верхратського та І. А. Панькевича.

Тема 3. Сучасні дослідження з діалектної морфології. Морфологічні риси українських говірок у синтетичних працях Ф.Т.Жилка, С.П.Бевзенка, І.Г.Матвіяса. Традиційні дослідження морфології діалектів (З. Л. Омельченко, М. І. Сюсько). Аспектні дослідження з морфології діалектів (Н. Д. Черкес, Н. Б. Бекеш). Описові студії з діалектної граматики з використанням моделі-матриці (Л. В. Рябець, М. І. Зубрицька, М. С. Делюсто). «Атлас української мови» як джерело вивчення морфології українських діалектів. Лінгвогеографічні дослідження К. Ф. Германа, А. О. Колесникова. Сучасний граматичний портрет діалектів (П.Ю. Гриценко).

Тема 4. Українські південнобессарабські говірки: історія та сьогодення. З історії дослідження українських південнобессарабських говірок (студії В.П. Дроздовського, А.М. Муқан, Т.П. Заворотної, П.Ю. Гриценка). Стан вивчення українських говірок ареалу. Українські південнобессарабські говірки старішої формації (південнобессарабський, буковинсько-подільський, слобожанський, середньонадніпрянський типи). Специфіка говірок новішої формації (закарпатський і західнополіський типи).

Тема 5-6. Частини мови та граматичні категорії в українських південнобессарабських говірках. Іменник. Словотворення іменників. Рід, число, відмінок іменників. Словозміна іменників. Неповнота парадигми і лакунарність у субстантивній словозміні, синтагматична парадигматика. Прикметник. Словотворення прикметників. Словозміна прикметників. Ступені порівняння прикметників. Займенник. Числівник. Прислівник. Займенникові прислівники. Номінативні прислівники. Предикативні та модальні прислівники. Ступенювання прислівників. Дієслово. Словотвірні, формотвірні і лексико-граматичні ознаки дієслова. Словозміна дієслова. Дієприкметник і дієприслівник. Службові слова та вигуки. Прийменник. Сполучник. Частка. Інтер'єктив.

Тема 7. Методи і прийоми опису морфології українських південнобессарабських говірок. Джерела вивчення діалектного мовлення. Описовий і лінгвогеографічний методи вивчення говірок ареалу. Польове дослідження говірок ареалу. Діалектна текстографія як прийом дослідження переселенських говірок. Питальник як засіб перевірки свідчень

діалектних текстів і основа картографування. Евристичний потенціал суперечливих відомостей текстів і програми.

Тема 8. Динаміка морфології українських південнобессарабських говірок. Два вектори динаміки морфології українських південнобессарабських говірок. Збереження і розвиток VS редукція діалектних і національних рис. Питання необхідності збереження українських говірок в ареалі. Удержавлення української мови як засобу міжнаціонального спілкування в полімовній Південній Бессарабії.

5.2. Тематика практичних занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Діалектна морфологія як наука і навчальна дисципліна</i>	4
2	<i>З історії вивчення морфології українських говорів</i>	2
3	<i>Сучасні дослідження з діалектної морфології</i>	2
4	<i>Українські південнобессарабські говірки: історія та сьогодення</i>	2
5	<i>Частини мови та граматичні категорії в українських південнобессарабських говірках</i>	2
6	<i>Частини мови та граматичні категорії в українських південнобессарабських говірках</i>	2
7	<i>Методи і прийоми опису морфології українських південнобессарабських говірок</i>	2
8	<i>Динаміка морфології українських південнобессарабських говірок</i>	2
	Разом	22

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форма звітності
1	Опрацювати та законспектувати джерела: 1. Гриценко П. Е. Диалекты в современной языковой ситуации Украины / П. Е. Гриценко // Исследования по славянской диалектологии. – М., 2012. – Вып. 15. – С. 18–42. с. 2. Колесников А. О. Морфологія українських південнобессарабських говірок: генеза і динаміка : [монографія]; відп. ред. П. Ю. Гриценко. – Ізмаїл: «СМИЛ», 2015. – С. 48–62. 3. Колесников О. Етномовна ситуація і питання мовної політики в українському Придунав'ї // Південь України. Одеса. Четвертий міжнародний конгрес українців (Одеса, 26-29 серпня 1999 р.): доповіді та повідомлення. – Одеса, 1999. – С. 275–283.	10	конспект
2	Опрацювати та законспектувати джерела: 1. Гриценко П. Е. Грамматический портрет диалекта / П. Е. Гриценко // Исследования по славянской диалектологии. – М., 2013. – Вып. 16. – С. 9–36. 2. Делюсто М. С. Типологія говірок межиріччя Дністра і Дунаю: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. С. Делюсто. – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2012. – С. 3–22.	10	конспект
3	Опрацювати та законспектувати джерела: 1. Гриценко П.Ю. Межиріччя Дністра і Дунаю у світлі лінгвістичної географії (стан і пріоритети) // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного	10	конспект

	університету. – Ізмаїл, 2006. – Вип. 21. – С. 3–16. 2. Колесников А. О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка : [монографія]; відп. ред. П. Ю. Гриценко. – Ізмаїл: «СМИЛ», 2015. – С. 10–31.		
4	Опрацювати та законспектувати джерела: Колесников А. О. Передмова // Атлас українських говірок межиріччя Дністра і Дунаю. – Ізмаїл: ІРБІС, 2016. – С. 3–10	8	конспект
5	Проаналізувати діалектні тексти за посібником (4 тексти на вибір): Делюсто М. Українська наддунайська говірка: збірник діалектних текстів: [навч. посібник] / М. Делюсто. – Ізмаїл: СМІЛ, 2016. – 196 с.	8	письмовий аналіз
6	Проаналізувати діалектні тексти за посібником (4 тексти на вибір): Делюсто М. Українська наддунайська говірка: збірник діалектних текстів: [навч. посібник] / М. Делюсто. – Ізмаїл: СМІЛ, 2016. – 196 с.	8	письмовий аналіз
7	Опрацювати та законспектувати джерело: Колесников А. О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка : [монографія]; відп. ред. П. Ю. Гриценко. – Ізмаїл: «СМИЛ», 2015. – С. 97–175.	8	конспект
8	Опрацювати та законспектувати джерело: Колесников А. О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка : [монографія]; відп. ред. П. Ю. Гриценко. – Ізмаїл: «СМИЛ», 2015. – С. 97–175. Проаналізувати діалектні тексти за посібником (2 тексти на вибір): Делюсто М. Українська наддунайська говірка: збірник діалектних текстів: [навч. посібник] / М. Делюсто. – Ізмаїл: СМІЛ, 2016. – 196 с.	10	конспект, письмовий аналіз
	Разом	72	

Тематика індивідуальних завдань

Кожний студент має записати фонетичною транскрипцією 100 речень із власної української говірки або з говірки однієї групи, знайомого на аркушах формату А4.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання.

6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.

6.3. *Форма підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

– стандартизовані тести;

– модульна контрольна робота (проводиться в письмовій формі, кожен варіант включає 3 питання, з них перше – тести, друге і третє – теоретичні, відповіді на які дають можливість всебічно оцінити рівень знань студента).

Зразок модульної контрольної роботи:

Варіант 1

I. Розв'язати тести:

1. Морфологію українських південнобессарабських говірок вивчали:

а) А. М. Муқан;

б) В. П. Дроздовський;

в) В. П. Логвин;

г) усі відповіді правильні.

II. Описати основні ознаки іменникової морфології українських південнобессарабських говірок.

III. Визначити тип діалектного морфологічного явища: *даю їй книгу, їхати з Сашою*.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням застосовуються наступні рівні навчальних досягнень студентів:

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89....70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських (практичних), лабораторних заняттях оцінюються за шкалою від «0» до «5».

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без

	аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання самостійної роботи та індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Конспектування наукових статей	5
Фонетична транскрипція	5
Письмовий аналіз	5

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Проміжний контроль з означеного курсу проводиться у вигляді модульної контрольної роботи. Відповідь на кожне питання оцінюється за 5-бальною шкалою, і на основі середнього арифметичного здійснюється виведення остаточної оцінки за нижчеподаною таблицею. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання підсумкового контролю.

Оцінку за семестр з дисципліни, що закривається заліком, слід виставляти після її вивчення до початку екзаменаційної сесії за результатами поточного та проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти 0,7 та 0,3); при цьому обов'язкової присутності здобувачів вищої освіти не передбачено.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Для окремих тем застосовується комп'ютерна техніка з метою демонстрації презентацій, карт, слайдів.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Бевзенко С. П. Відмінності української діалектної мови на морфологічному рівні / С. П. Бевзенко // Українська діалектна морфологія. – К., 1969. – С. 5–14.
2. Бевзенко С. П. Історична морфологія української мови / Степан Пилипович Бевзенко. – Ужгород : Закарпатське обл. вид-во, 1960. – 415 с.
3. Генеза і динаміка діалектів межиріччя Дністра і Дунаю: методичні рекомендації для збору діалектного матеріалу / Упоряд. А.О. Колесников, М.С. Делюсто, П.Д. Кісеолар. – Ізмаїл: ІРБІС, 2017. – 64 с.
4. Гриценко П.Ю. Межиріччя Дністра і Дунаю у світлі лінгвістичної географії (стан і пріоритети) // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. – Ізмаїл, 2006. – Вип. 21. – С. 3–16.
5. Делюсто М. Українська наддунайська говірка: збірник діалектних текстів: [навч. посібник] / М. Делюсто. – Ізмаїл: СМІЛ, 2016. – 196 с.
6. Делюсто М. С. Типологія говірок межиріччя Дністра і Дунаю: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. С. Делюсто. – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2012. – 64 с.
7. Колесников А. О. Атлас українських говірок межиріччя Дністра і Дунаю / А. О. Колесников. – Ізмаїл: ІРБІС, 2016. – 168 с.
8. Колесников А. О. Із спостережень над мовними контактами в ареалі межиріччя Дністра і Дунаю / А. О. Колесников // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський, 2017. – Вип. 44. – С. 178–184.
9. Колесников А.О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка. – Ізмаїл: СМІЛ, 2015. – 676 с.
10. Колесников А.О. Українські говірки у мовному континуумі межиріччя Дністра і Дунаю // Лінгвістика : зб. наук. праць. – Луганськ, 2012. – №1 (25). – Ч.І. – С. 115–127.
11. Колесников О. Етномовна ситуація і питання мовної політики в українському Придунав'ї // Південь України. Одеса. Четвертий міжнародний конгрес україністів (Одеса, 26-29 серпня 1999 р.): доповіді та повідомлення. – Одеса, 1999. – С. 275–283.
12. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови. – К.: «Радянська школа», 1966. – 307 с.
13. Зарудняк О. А. Українська діалектологія : методичний посібник. – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2004. – 80 с.
14. Матвіяс І. Г. Проблема визначення українських наріч // Мовознавство. – 2001. – С. 13–17.
15. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. – К.: Наукова думка, 1990. – 164 с.
16. Південна Бессарабія (кінець XVIII – XIX ст.): [навчально-методичний посібник]; за ред. Л. Ф. Циганенко. – Ізмаїл, 2011. – 216 с.
17. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2007. – 856 с.
18. Языковая ситуация в Придунайском крае Одесской области Украины: 1993-1994 годы / Колесников А. А. и др. – Измаил : ИДПИ, 1994. – 68 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Ващенко В. С. Полтавські говори / Василь Семенович Ващенко. – Харків : Вид-во Харківськ. ун-ту, 1957. – 539 с.
2. Герман К. Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини: Словозміна, службові слова / Костянтин Федорович Герман. – Чернівці : ПРУТ, 1998. – Т. 2. – 215 с.
3. Гриценко П. Ю. Парадигма обов'язку з перспективи часу / П. Ю. Гриценко // Українська мова. – 2017. – № 1. – С. 3–17.
4. Гриценко П. Ю. Тексти як джерело дослідження українських говірок Румунії // Українські говори Румунії / М. Павлюк, І. Робчук. – Едмонтон – Львів – Нью-Йорк – Торонто, 2003. – С. I–XVI.
5. Гриценко П. Ю. Тексти як джерело дослідження чорнобильських говірок // Говірки

- Чорнобильської зони. Тексти / [відп. ред. П. Ю. Гриценко]. – К., 1996. – С. 7–19.
6. Гриценко П. Ю. Текст як простір вияву діалектних явищ // Збірник лінгвістичних праць : до 60-річчя проф. О. А. Колесникова. – Ізмаїл, 2000. – С. 9–15.
 7. Гуйванюк Н. В. Діалектний текст як лінгво-когнітивна одиниця / Н. В. Гуйванюк, Н. О. Руснак // Українська мова. – 2003. – № 2 (7). – С. 102–110.
 8. Колесник В.О. Дебалканізація болгарських переселенських говірок в Україні. Граматична система. – Одеса, 2003. – 231 с.
 9. Колесников А. О. Збереження і розвиток української мови в лінгвально неоднорідних регіонах України / А. О. Колесников // Українська мова. – 2017. – №4. – С. 149–153.
 10. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М., 1990. – 685 с.
 11. Матвіяс І. Г. Формування південно-східного наріччя української мови / І. Г. Матвіяс // Мовознавство. – 1983. – №1. – С. 52–59.
 12. Матвіяс І. Г. Членування південно-східного наріччя української мови // Мовознавство. – 1981. – №4. – С. 42–50.
 13. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.

10.3 Інтернет-ресурси

1. Колесников А. О. Лінгвістичні ареали межиріччя Дністра і Дунаю / А. О. Колесников // Лінгвістичні студії. – Вип. 33. – Вінниця, 2017. – С. 153–158. – Режим доступу: <http://mova.dn.ua/lingvistichni-studiyi/100-lingvistichni-studiji-vipusk-33.html>
2. Kolesnykov A. Problems of Description and Mapping of Dialects Spread in the Area Between the Danube and the Dniester Rivers / A. Kolesnykov // Journal of Danubian Studies and Research. – Vol. 7, No 2. – Galati, 2017. – P. 410-419. – Режим доступу: <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/research/article/view/4287/4241>
3. Гриценко П. Е. Диалекты в современной языковой ситуации Украины // Исследования по славянской диалектологии. 15. Особенности сосуществования диалектной и литературной форм языка в славяноязычной среде. – М., 2012. – С. 18–42. – Режим доступу: http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/Structure/Departments/Department4/dial_staff/Pages/hrytsenko.aspx
4. Гриценко П. Е. Грамматический портрет диалекта / П. Е. Гриценко // Исследования по славянской диалектологии. – Вип. 16. – М.: Институт славяноведения РАН, 2013. – С. 9–36. – Режим доступу: http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/Structure/Departments/Department4/dial_staff/Pages/hrytsenko.aspx